

Migrant integration in Romania: bridging theory, data and individual narratives

Integrarea imigranților în România: o punte între teorie, date și narațiuni individuale

Coordonator: Prof Univ. Dr. Cezar Bîrzea

Candidat: Robert Santa

Rezumat teză

Notă

Prezentul rezumat conține o versiune prescurtată a tezei cu același nume și este tradus și adaptat în limba română de către autor. Conținutul complet al tezei poate fi consultat la biblioteca SNSPA.

Mulțumiri

Aș dori să îi mulțumesc coordonatorului meu prof. Dr. Cezar Bîrzea pentru îndrumare, realism și pentru sprijinul său în parcurgerea procesului deseori complicat de redactare a unei teze de doctorat. Aș dori să le mulțumesc colegilor mei de birou pentru sprijinul acordat în perioada de redactare a tezei. Nu în ultimul rând aș dori să mulțumesc persoanelor care mi-au împărtășit povestea lor în cadrul interviurilor, dar și celor care m-au ajutat în a îi contacta.

Context

Migrația a devenit un subiect controversat, politizat și ideologizat în spațiul public european. În același timp este un subiect productiv pentru proiecte academice, pe fondul schimbărilor demografice, sociale și politice rapide care au loc în Europa în ansamblu și, în particular, în România. Imigrația străinilor non-etnici români, non-UE este un fenomen relativ nou în România, dar care va afecta din ce în ce mai mult arhitectura instituțională a țării și caracterul societății în ansamblul său. În ultimii ani, numărul străinilor care trăiesc pe termen lung în țară a crescut într-un ritm fără precedent, chiar dacă rămâne relativ mic în raport cu alte țări europene. Cu toate acestea, România este acum în punctul în care se așteaptă o accelerare a schimbărilor sociale, economice și politice generate de schimbările demografice. Pe fondul unui declin natural rapid al populației, rolul migrației externe în asigurarea unei stabilități demografice devine din ce în ce mai important. Aceste schimbări și mai ales impactul lor nu sunt neapărat impredictibile, întrucât România va beneficia de experiența multor alte țări europene care au trecut deja prin același proces de diversificare demografică. Un corpus extins de literatură poate contribui la ghidarea atât a politicilor, cât și a cercetării, pe măsură ce România ajunge la etape cheie în transformarea sa dintr-o țară de emigrație în una de imigrație.

În context regional, migrația este un subiect de cercetare destul de nou, datorat parțial dimensiunii mici a fenomenului în deceniile anterioare. În mare parte din Europa Centrală și de Est, migrația - ca subiect academic - a fost dominată de problema emigrației, nu a imigrației. Cu toate acestea, după sfârșitul crizei financiare din 2008, țările central-estice din UE și-au accelerat convergența economică cu statele occidentale. Economii mai avansate precum Cehia, Slovenia, Lituania și Estonia converg acum sau chiar depășesc țările din sudul Europei în ceea ce privește dezvoltarea economică generală. Și în timp ce sute de mii de polonezi, români, bulgari, croați, lituanieni și alții au părăsit țările din regiune pentru a se stabili în economiile dezvoltate din Occident, există semne în creștere că tendințele se inversează. Țări precum Lituania au deja un sold migrator pozitiv.

Chiar și România a înregistrat o creștere accentuată a numărului de rezidenți născuți în străinătate în ultimii ani, atât din cauza afluxului de străini, cât și din cauza revenirii în țară a familiilor din diaspora românească care, de asemenea, își repatriază copiii născuți în afara granițelor.

Stat	2013	2018	Stat	2013	2018
Romania	19,862,852	19,013,651	Rusia	4,952	7,189
Moldova	59,670	199,703	Grecia	4,085	6,864
Italia	22,486	62,914	China	2,978	5,473
Spania	18,827	47,311	SUA	2,360	4,888
Ucraina	8,743	24,570	Israel	1,665	3,660
Regatul Unit	2,604	21,050	Siria	2,295	3,358
Germania	3,759	20,168	Belgia	54	3,269
Franța	3,780	15,867	Irlanda	3,780	2,632
Bulgaria	11,163	10,543	Serbia	1,529	2,465
Ungaria	5,795	8,648	Austria	121	2,084
Turcia	5,057	7,901	Irak	1,136	2,045

Chiar și așa, numărul rezidenților străini de origine non-română crește rapid. Această populație este eterogenă și are origini diverse, fără a exista încă macro-comunități naționale cu rădăcini într-o singură țară. Acest lucru reflectă natura *ad hoc* a migrației externe, România neavând acorduri de migrație bilaterale sau un sistem de recrutare preferențial orientat spre un singur stat sau grup de state. Excepția majoră o reprezintă Republica Moldova, unde accesul facil la cetățenia română contribuie la eliminarea barierelor de mobilitate.

Întrebarea de cercetare

Teza, care are caracter exploratoriu și urmează un model de *taught thesis*, are o întrebare principală de cercetare, care este susținută de mai multe sub-întrebări care sunt discutate în capitole distincte. Aceste capitole au în comun o singură secțiune de literatură și analiză de context.

Întrebarea principală de cercetare este: Care sunt principalele căi de integrare pentru imigranții non-UE în România?

Sub-întrebările, care sunt explorate de părți distincte ale interviului utilizat pentru colecția de date, includ:

- Care sunt motivele pentru care cetățenii non-UE non-etnici români decid să imigreze în România?
- Cum percep ei procesul administrativ de mutare în România?
- Cum se formează familiile mixte și ce impact are migrația asupra instituției căsătoriei?
- Ce mecanisme facilitează accesul imigranților la rețele sociale eterogene în România ?
- Cum se integrează imigranții non- UE din România pe piața muncii?

Statu quo - literatura și datele existente

Literatura referitoare la imigrație ca fenomen social, economic și politic este extinsă și își are originile în secolul al XIX-lea. Inițial, literatura se concentra asupra migrației rurale spre mediul urban pe fondul revoluției industriale, dar cercetarea mai recentă a acoperit și migrația transnațională. Timp de multe decenii, studiul de caz clasic au fost Statele Unite și cultura lor de *melting pot*, dar cercetarea s-a extins treptat pentru a acoperi și Europa.

Un exemplu modern de cadru teoretic utilizat pentru analiza migrației, cu un accent mai puternic asupra individului, este teoria *push-pull* dezvoltată de Everett Lee în 1966. Nucleul teoriei este modelarea deciziei de migrare prin analiza țării de origine - unde vorbim de factori *push* respectiv a țării de destinație – factori *pull* - precum și a unor aspecte auxiliare precum obstacolele probabile și motivele personale ale individului care migrează. În timp ce teoria este destul de simplă, ea aprofundează unele aspecte productive, inclusiv rolul nostalgiei pentru țara de origine (unde se petrec anii de formare, adesea cu responsabilități personale minime) în complicarea integrării într-o nouă societate. Lee subliniază, de asemenea, că rolul cunoașterii subiective înseamnă că decizia de a migra nu este în întregime rațională și nu ar trebui tratată ca atare în eforturile de cercetare.

Când vine vorba de integrare, aceasta poate avea un caracter cultural și social sau economic. Acestea nu se suprapun neapărat. Un model cuprinzător privind integrarea a fost propus de Gordon (1964). El a identificat mai multe etape de integrare, inclusiv:

- 1) Modificări ale modelelor culturale (inclusiv credința religioasă și respectarea) pentru a se potrivi cu cele ale societății gazdă - asimilare culturală sau comportamentală
- 2) Asumarea rețelelor de grupuri sociale și instituții a țării gazdă - asimilarea structurală
- 3) Căsătoria exogamă - asimilarea conjugală
- 4) Dezvoltarea unui simț localizat al identității sau al etniei - asimilarea identificării
- 5) Dispariția comportamentului discriminatoriu [față de grupul de origine al migranților] - asimilarea recepțională la nivelul comportamentului
- 6) Dispariția atitudinilor discriminatorii - asimilarea recepțională la nivelul atitudinii
- 7) Dispariția cererilor de natură identitară și a contestării valorilor tradiționale ale societății locale - asimilarea civică

Alți cercetători au abordat probleme precum formarea familiei, Lucassen și Laarman (2009) concentrându-se pe endogamia multi-generațională din comunitățile de origine non-europeană din Europa de Vest, analizând în special rolul religiei ca posibil factor în integrarea defectuoasă și în perpetuarea izolării comunitare.

În ceea ce privește integrarea economică, pe lângă literatură, există baza de date extinse armonizate de către Eurostat și alte organisme similare, care permit inclusiv o comparație între state cu privire la nivelul de integrare. Totodată, se observă o asociere parțială între nivelul mediu de educație în rândul imigranților din afara UE și ratele globale de ocupare a forței de muncă în Europa de Nord-Vest, deși această asociere e mai puțin clară în țările sud-estice.

Analiza literaturii de specialitate acoperă, de asemenea, articole și lucrări teoretice referitoare la alte dimensiuni ale migrației și integrării, inclusiv multiculturalismul, formarea identității, reacțiile politice la imigrație și altele. Nu în ultimul rând, literatura discută tendințe actuale în procesul de elaborare a politicilor în domeniul imigrației, inclusiv eforturile de a face imigrația către Europa mai selectivă și de reformare a sistemelor de asistență socială și a altor mecanisme de integrare. Indiferent dacă politicile formale de imigrație au un impact mai puternic sau mai slab asupra

dimensiunii reale a fluxurilor migratorii, ele joacă un rol în modelarea naturii acestora - în special migrația efectuată pe căi legale - comparativ cu o „stare naturală” teoretică în care nu există limitări legale. Europa nu are un model dominant de politici de imigrație în acest moment, unele state abordând politici foarte restrictive (de exemplu, Danemarca) iar altele având politici mai degrabă *laissez-faire* (de exemplu, Spania). În comparație cu alte state europene, România afișează un model mai degrabă *laissez-faire* atunci când vine vorba de asigurarea accesului efectiv. Deși operează un sistem de cote, în condițiile în care nivelul salarial minim necesar pentru angajarea unui imigrant non-comunitar a fost recent scăzut și în lipsa existenței unor restricții notabile privind reunificarea familială, barierele formale puse de România în calea migrației sunt relativ reduse.

Metodologie

Teza utilizează două instrumente principale, care sunt complementare și ajută la susținerea unui singur set de concluzii. Prima este o analiză a literaturii și a datelor, care au contribuit atât la dezvoltarea instrumentului de interviu, cât și la analiza ulterioară a răspunsurilor. Literatura utilizată provine din mai multe studii, cărți și articole precum și din compilații de date statistice primare sau rapoarte de politică publică. Analiza literaturii permite atât cartografierea tiparelor de integrare existente în comunitățile de imigranți cât și încadrarea tezei într-un corpus extins. Pe baza constatărilor preliminare din literatură, a fost dezvoltat și administrat un instrument de interviu, care a permis o a doua componentă de cercetare: analiza calitativă complementară a mai multor interviuri cu imigranți din prima generație din afara UE. Acestea sunt contribuția originală a tezei la cunoștințele pe tema integrării imigranților în România. Interviuurile au fost oferite într-o versiune în limba engleză dar și în română, au fost administrate față în față, prin telefon sau alte platforme de apeluri video sau audio. O abordare narativă a fost utilizată ulterior pentru analiza interviurilor și identificarea căilor principale de integrare.

Persoanele intervievate au trebuit să îndeplinească o serie de criterii, inclusiv:

- a. A fi imigrant de primă generație.
- b. Sosire în România după vârsta de aproximativ 7 ani (școala obligatorie a început în străinătate).
- c. Naționalitate non-UE / SEE / CH la naștere și la momentul sosirii în România.
- d. Limba maternă alta decât limba română.

e. Rezident în România de cel puțin doi ani.

f. A fi studenți permanenți (de exemplu, cei cu mobilitate pe termen scurt au fost excluși).

20 de interviuri au fost selectate pentru teză, și alte câteva au fost eliminate ca urmare a unor probleme de consecvență. Au fost luate măsuri speciale pentru a asigura anonimatul deplin pentru toți respondenții, iar acest lucru le-a fost comunicat în prealabil.

Este important să notez că teza are o serie de limitări. Există un *bias* implicit în identificarea persoanelor intervievate spre cei mai bine integrați. Eforturile de identificare a acestora au pornit de la contacte inițiale din populația majoritară și în timpul pandemiei de Covid-19, ceea ce a dus la o probabilitate crescută de a identifica persoane cu experiențe de integrare pozitive. De regulă, imigranții izolați social tind să fie mai greu de contactat. Există, de asemenea, problema subiectivității narațiunilor individuale, respondenții fiind influențați de experiența de viață trecută, de societatea de origine, de standardele personale în ceea ce privește furnizarea de servicii etc.

Rezultate notabile

Ca parte a constatărilor inițiale ale tezei, un rezultat interesant a fost lipsa de atracție generată de România ca destinație de emigrare. În timp ce motivația pentru imigrarea în România a fost diversă în cadrul grupului de intervievați, puțini respondenți au ales România ca destinație într-un mod premeditat, cu o planificare avansată. Oportunitatea „a apărut” sau soluția de mutare în România „a avut sens” într-un context personal specific, dar nu pare să fi fost căutată în mod activ de majoritatea respondenților. Unii dintre respondenți au folosit argumente *ex-post* pentru a-și justifica alegerea de a veni să trăiască sau să studieze în România, argumente bazate pe experiența lor după mutare. În unele narațiuni s-au simțit mai degrabă „scuze” decât motive coerente în discuția legată de rolul României (ca destinație în sine) în luarea deciziei de a emigra.

Când vine vorba de interacțiunea cu statul, impresiile generale legate de procesul de solicitare a vizei inițiale au fost în general negative. Acest lucru a fost parțial influențat de ponderea ridicată a studenților în populația intervievată, aceștia având de regulă cele mai problematice experiențe (datorită calendarului strâns de solicitare a vizei după admiterea la studii). În schimb, procesul de reunificare a familiei, așa cum a fost descris de cei trei respondenți care au ajuns în România pe această cale, a fost perceput ca fiind mai degrabă simplu și expeditiv. Aceste diferențe sunt în contrast direct cu practicile din multe state europene, care au avut tendința de a facilita imigrația

studentilor și de a restricționa reunificarea familială prin introducerea de criterii de venit și integrare.

Spre deosebire de atitudinea lor față de instituțiile de stat, majoritatea respondenților au opinii pozitive în ceea ce privește rețelele sociale pe care le-au format în timp ce locuiau în România. Răspunsurile au indicat un nivel larg de integrare socială, chiar și pentru imigranții sosiți relativ recent. Rețelele sociale sunt căi importante de integrare și adesea au ajutat la creșterea expunerii la cultura locală, accesarea de resurse și oportunități, etc. Pentru o parte a respondenților, integrarea socială pare să fi fost mai degrabă superficială, existența respondenților care nu vorbeau fluent limba română indicând o posibilă preferință pentru indivizi mai educați sau cosmopoliți. Cercurile sociale, indiferent de mărimea sau natura lor, au fost în general lăudate de respondenți ca fiind importante în viața lor, destul de ușor de format, oferind persoanelor intervievate un spațiu sigur, fără discriminare. Prietenii au avut un rol important în schimbul de idei, în organizarea timpului liber și pentru întâlnirea cu un partener romantic. S-a observat o legătură între grupurile sociale de apartenență, activitatea profesională și educația. Mulți respondenți și-au întâlnit prietenii români la universitate sau la serviciu, și o parte au folosit informații din rețelele lor sociale pentru a accesa oportunități de educație suplimentară sau pentru a-și avansa cariera.

Distinct de rețelele sociale, formarea familiei (atât căsătorii, cât și relații romantice de lungă durată) a reflectat, de asemenea, un nivel ridicat de integrare. Printre respondenți, s-au observat căsătorii deschise spre compromisuri culturale, cu caracter *sui generis*. Neîn rădăcinate în întregime în tradițiile românești și nici în cele ale imigranților, căsătoriile mixte reprezintă un instrument de aculturație. Soții au încercat să facă compromisuri pe teme precum limba utilizată acasă, numele copiilor, religia și tradițiile familiei și s-au străduit să accepte religia și tradiția partenerului ca atare. Diferențele culturale nu au fost obstacole în calea formării familiei, micile conflicte existente fiind tratate drept anecdote mai degrabă decât crize majore ale cuplului. Aceste constatări ar trebui plasate într-un context de *bias* al populației de respondenți către indivizi cosmopoliți și educați și, de asemenea, al lipsei de comunități de imigranți suficient de mari pentru a facilita comportamentele endogame.

Când vine vorba de integrare economică, majoritatea persoanelor chestionate au indicat un rol limitat al factorilor strict economici ca element de atracție pentru imigranți. Chiar și în cazurile în care respondenții s-au stabilit în România pentru o oportunitate de muncă, cei intervieuți nu au

evidențiat diferențele de venit sau accesul mai mare la oportunități de carieră ca factori importanți în determinarea acestora de a rămâne în țară. Mai degrabă, decizia a fost influențată de oportunități de avansare în carieră în compania de origine sau oportunitatea de a presta o activitate neaccesibilă în țara natală. Cu toate acestea, majoritatea respondenților au apreciat pozitiv atmosfera de la locul de muncă și relațiile pe care le-au format acolo. Deși au fost raportate unele cazuri de discriminare, în general se poate spune că hărțuirea sau marginalizarea la locul de muncă nu au reprezentat probleme semnificative pentru respondenți. Chiar și cei care au exprimat critici la adresa colegilor de muncă au reușit de regulă să depășească problemele întâmpinate. Acestea fiind spuse, doi respondenți care au luat decizia plecării într-o țară terță au raportat că veniturile și oportunitățile de dezvoltare personală limitate din România au fost factori importanți în luarea acestei decizii.

Concluzii

Când vine vorba de imigrație în România, țara nu a fost prima destinație în rândul celor mai mulți respondenți. Ei nu au premeditat să se mute aici, ci au profitat mai degrabă de o circumstanță specifică, cu câteva excepții. În multe cazuri, șansa de a se muta în România a fost o chestiune de hazard, sau pur și simplu locația geografică a unei ambiții preexistente: o poziție de voluntariat s-a întâmplat să fie în România, o oportunitate de avansare în carieră implicată mutarea în România, un potențial soț avea rădăcini în țară. În toate aceste cazuri, România a fost o locație întâmplătoare, neconstituind elementul de atracție care a inițiat procesul migrator în sine.

Odată ce respondenții au decis să se mute în România, barierele au fost limitate în comparație cu alte țări europene. Lipsa unui sistem național unificat de gestionare a imigrației a însemnat că respondenții nu au fost nevoiți să treacă printr-o evaluare complexă pentru a migra în România, ci doar au trebuit să îndeplinească criteriile formale pentru tipul lor de viză. Respondenții nu păreau să aibă sentimentul că au folosit un „flux” organizat de către autoritățile române, cu excepția a două persoane care au ajuns în România printr-o bursă/mobilitate și una care a ajuns printr-un program de relocare mediat de UE pentru refugiați .

Instituțiile economice și sociale, cum ar fi căsătoria și familia, comunitățile de învățare și comunitățile de practică, firmele și altele au fost în general date ca exemple pozitive de facilitatori pentru integrare. Pentru populația interviuată, rețelele sociale exogene au fost, în general, mai importante pentru integrare decât programele instituțiilor publice. O apreciere pozitivă a fost rezervată de majoritatea persoanelor interviuate prietenilor și soților lor români, aceștia oferind

susținere și ajutor în procesul de integrare. Concret, rețelele sociale i-au ajutat pe imigranți să găsească locuințe, să învețe limba română, să găsească un loc de muncă sau să își organizeze studiile universitare. În această privință, imigranții cu rețele sociale preponderent exogene par să fi beneficiat de un impuls de integrare în societatea românească.

Atitudinea respondenților față de relația cu instituțiile politice și administrative a fost diferită. Acestea au fost fie criticate, fie au primit o evaluare mixtă din partea respondenților. Majoritatea au considerat că aceste instituții nu răspund în mod adecvat nevoilor imigranților. De exemplu, un refugiat a descoperit că informarea inițială cu privire la asistența oferită de stat s-a dovedit inexactă. Mai mulți respondenți au criticat programele de imersiune lingvistică furnizate de către stat sau universități și au apreciat că acestea au avut un rol redus în dobândirea abilităților lingvistice avansate, mai ales în contrast cu imersiunea prin socializare. Mai mult, au fost criticate instabilitatea normativă, conținutul legislației în sine sau sprijinul limitat oferit de angajați cu ocazia diverselor interpelări sau relaționări formale. Universitățile și programele acestora au fost percepute mai degrabă pozitiv, deși unii respondenți au menționat o lipsă de pregătire a angajaților în a relaționa cu studenți alogeni.

O concluzie centrală a interviurilor a fost că, din punct de vedere al căilor de integrare folosite de către indivizii care s-au integrat cu succes, cele informale și sociale au avut tendința de a predomina în raport cu mecanismele de integrare organizate de stat. Așteptările respondenților, cele care au influențat percepțiile acestora asupra societății românești, au depins de factori exogeni procesului de integrare propriu-zis. Acești factori au inclus mediul social din țara de origine, interacțiunile anterioare cu autoritățile publice (uneori chiar autorități responsabile cu migrația din alte state), etc. Chiar și așa, instituțiile românești cu atribuții în zona migrației au fost descrise în interviuri într-un mod care indică destul de clar lipsa de coerență în standardele de comunicare. Într-o oarecare măsură, aceste experiențe subiective sunt inevitabile în condițiile în care instituțiile nu pot norma comportamentul individual al propriilor angajați. Interacțiunile informale subsumate unui cadru instituțional și variațiile comportamentelor personale asociate, de la atitudini până la interpretarea individuală a reglementărilor interne, sunt normale. Problema apare atunci când rolul interacțiunilor interpersonale devine predominant în modelarea percepției beneficiarilor asupra instituțiilor statului. Incapacitatea instituțiilor de a asigura un nivel minim previzibil de calitate al serviciilor furnizate le afectează capacitatea de a funcționa ca structuri eficiente de integrare. Pe

măsură ce amploarea fenomenului de imigrație crește, riscul integrării defectuoase este mare într-un stat care abdică de la îndatoririle pe care le are în procesul de integrare.

Având în vedere cele de mai sus, teza oferă o serie de recomandări de politică publică, care se concentrează în principal pe acoperirea diferențelor dintre practicile din zona imigrării și integrării specifice României și instrumentele de politică publică menționate în literatura de specialitate.

Notă legată de complementaritate

Prezenta teză este parte a unui proiect de cercetare personală pe termen lung care vizează evaluarea politicilor demografice din România în sens larg. Activitățile de cercetare și de colectare de date folosite pentru această teză au contribuit la pregătirea unor articole sau au fost utilizate în studii pentru care am fost autor sau co-autor. Unele dintre concluziile preliminare ale tezei au fost prezentate unui public extern. De exemplu, analiza literaturii și ipotezele cu privire la căsătorie și formarea familiei în contextul migrației au fost discutate în cadrul atelierului doctoral ”Migrație și integrare”, găzduit de Școala de guvernanta Hertie din Berlin în iulie 2018. Un articol bazat pe o parte a ipotezelor și a cercetării efectuate pentru secțiunea privind dimensiunea instituțională a migrației a fost publicat în 2020 sub numele „Rolul politicilor demografice în internaționalizarea învățământului superior românesc”, co-autor fiind Cezar M. Haj. Alte articole și publicații scrise pe durata doctoratului nu s-au bazat direct pe prezenta teză, ci mai degrabă pe problema mai largă a declinului demografic și a îmbătrânirii populației din România și Europa.

Interviu

Tema 1 – Relația cu statul	
Q1	De ce ai luat decizia de a te stabili în România?
Q2	Te rog descrie ruta de migrațiune prin care ai ajuns în România (reunificare familială, studii, azil, migrațiune economică, etc.).
Q3	Te rog descrie interacțiunea avută cu autoritățile române de-a lungul procesului de imigrare în România. Te rog vorbește despre vize, acces la informații, atitudinea angajaților, etc.

Prompt	<i>Pentru studenți: vorbește despre schimbarea categoriei de viză (dacă e cazul) și sprijinul instituțional</i>
Prompt	<i>Pentru refugiați: vorbește despre sprijinul din partea mediului ONG, privind relocarea (dacă e cazul), etc.</i>
Prompt	<i>Pentru migranți economici: vorbește despre identificarea oportunității de muncă și aplicarea pentru o viză</i>
Prompt	<i>Pentru persoane cu multiple categorii de viză: te rog descrie diferența dintre rutele diferite de obținere a vizei</i>
Q4	Te rog descrie interacțiunea cu statul român pe durata procesului de așezare/stabilire permanentă în România.
Tema 2 – Căsătorie și familie	
Q1	Sunteți căsătorit/într-o relație de lungă durată cu o persoană de origine română/din țara de origine/din alt stat?
Prompt	<i>În caz de partener de origine română: vorbește despre atitudini, valori, opinii legate de rolul partenerilor într-o relație la tine, partener(ă) sau familii extinse.</i>
Prompt	<i>În caz de partener de origine română: relația a început în România sau străinătate?</i>
Prompt	<i>În caz de partener de origine română: cum vă împăcați cu diferențele de limbă, religie, etc?</i>
Q2	Aveți copii?
Prompt	<i>Dacă da, cum au fost decise numele, discuțiile despre religie, etc?</i>
Q3	Care sunt aranjamentele lingvistice acasă?
Prompt	<i>Pentru copii, vă rog să menționați limba de comunicare.</i>
Tema 3 – Aspecte sociale	
Q1	Ai prieteni români? Reprezintă o parte mare a cercului tău social?
Q2	Cât de dificil a fost să îți faci prieteni?
Q3	Te-ai simțit vreodată discriminat din cauza originii?
Prompt	<i>Dacă da, te rog descrie contextul.</i>
Q4	Care sunt trăsăturile comune societății românești care îți displac sau cărora ți-a fost dificil să te adaptezi?

Tema 4 – Aspecte economice	
Q1	Ai un loc de muncă în România? A fost dificil de obținut?
Prompt	<i>Pentru răspunsuri pozitive: te rog povestește despre angajare și activitate</i>
Prompt	<i>Pentru răspunsuri pozitive: te rog povestește despre cazuri de discriminare</i>
Prompt	<i>Pentru răspunsuri pozitive: te rog povestește despre relația cu părinții</i>
Prompt	<i>Pentru răspunsuri pozitive: te rog povestește despre etica de lucru</i>
General: În spiritul celor întrebate, ai mai avea ceva de completat?	

Listă de interviuri

Cod	Stat ¹	Vârstă	Limbă interviu	Gen
I1	Siria	20+	Mixt	M
I2	Turcia	40+	Română	M
I3	India	30+	Română	M
I4	Brazilia	30+	Română	M
I5	Egipt	30+	Română	M
I6	Tunisia	20+	Română	F
I7	<i>Africa de Vest</i>	30+	Engleză	M
I8	Algeria	20+	Engleză	M
I9	Nigeria	30+	Engleză	M
I10	Israel	30+	Engleză	M
I11	Ucraina	20+	Mixt	F
I12	Vietnam	40+	Engleză	F
I13	Filipine	30+	Engleză	M
I14	Brazilia	30+	Română	M
I15	SUA	40+	Mixt	M
I16	<i>America de Nord și Centrală</i>	30+	Engleză	F

¹ Due to the need to maintain statistical secret, interviewees from countries with small populations in Romania are indicated by macro-region of origin. In one case, the region was used at the request of the respondent.

I17	Irak	20+	Română	M
I18	<i>Asia de Est</i>	40+	Mixt	M
I19	<i>Oriental Apropiat (Mijlociu)</i>	20+	Engleză	F
I20	Turcia	30+	Română	M

Bibliografie (selectie)

Ager A., Strang A. (2008) *Understanding Integration: A Conceptual Framework*, In Journal of Refugee Studies, 21/2: 166–91.

Alba R.D., Handl J. and Müller W. (1994). *Ethnic Inequalities in the German School System*. Mannheim: MZES.

Adhikari, P. (2012). *The plight of the forgotten ones: Civil war and forced migration*. International Studies Quarterly, 56(3), 590-606

Andersson, A., Edling, C., & Rydgren, J. (2017). "In Sweden we shake hands" - but are we really. Sociologisk Forskning, 54(4), 377–381. Retrieved from <https://sociologiskforskning.se/sf/article/view/18240>

Benmelech, E. and Klor, F.E. (2016). *What Explains the Flow of Foreign Fighters to ISIS?* MBER Working paper. DOI 10.3386/w22190. Online at <https://www.nber.org/papers/w22190>

Berger, Peter L. and Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality*. Harmondsworth: Penguin Books.

Borjas, G. (1989). *Economic theory and international migration*. International Migration Review, (23)3, 457–485. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2546424>.

Burgoon, B (2014). *Immigration, integration, and support for redistribution in Europe*. Published online. <https://doi.org/10.1017/S0043887114000100>

Clandinin, D. J., & Connelly, F. M. (2000) *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*, San Francisco: Jossey-Bass.

Coșciug, A., Vornicu, A., Radu, B., Greab, C., Oltean, O., Burean, T. (2019). *Indexul Integrării Imigranților în România*. Published online at <http://migrationcenter.ro/wp/wp-content/uploads/2020/01/IIIR-2019.pdf> last retrieved on May 5th 2021

- Coyne, J.C. and Boettke, P.J. (2006). *Institutions, Immigration, and Identity*. In NYU Journal of Law and Liberty, Vol 2:131, Pp 131-156.
- Czaika, M., & Hobolth, M. (2016). *Do restrictive asylum and visa policies increase irregular migration into Europe?* European Union Politics, 17(3), 345-365. doi:10.1177/1465116516633299
- Davis, L.; Deole, S. (2017) : *Immigration and the Rise of Far right Parties in Europe*, ifo DICE Report, ISSN 2511-7823, ifo Institut - Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München, Vol. 15, Iss. 4, pp. 10-15
- De Haas, H; Czaika, M; Flahaux, M-L; Mahendra, E; Natter, K; Vezzoli, S; Villares-Varela, M. (2019). *International Migration: Trends, Determinants, and Policy Effects*. In Population and Development Review, Volume 45, Issue 4. pp 885-922. <https://doi.org/10.1111/padr.12291>
- Docquier, F., Peri, G., and Ruysen, I. (2014). *The Cross-country determinants of potential and actual migration*. International Migration Review, 48(S1), S37 – S99. DOI: 10.1111/imre.12137.
- Dos Santos, M.D. and Wolff, F.C. (2011). *Human capital background and the educational attainment of second-generation immigrants in France*. In Economics of Education Review 30 (2011) 1085– 1096
- Dronkers, J. and de Heus, M. (2012) *Immigrants' Children Scientific Performance in a Double Comparative Design: The Influence of Origin, Destination, and Community*. Discussion Paper Series 13/12. Centre for Research and Analysis of Migration Department of Economics, University College London.
- Dronkers, J. and van der Velden, R. (2013) *Positive but also Negative Effects of Ethnic Diversity in Schools on Educational Performance? An Empirical Test Using PISA Data*. In Windzio, M., Integration and Inequality in Educational Institutions. Dordrecht: Springer Science.
- Dubow, E. F., Boxer, P., & Huesmann, L. R. (2009). *Long-term Effects of Parents' Education on Children's Educational and Occupational Success: Mediation by Family Interactions, Child Aggression, and Teenage Aspirations*. Merrill-Palmer quarterly (Wayne State University. Press), 55(3), 224–249. <https://doi.org/10.1353/mpq.0.0030>
- Edo, A. and Giesing, Y. (2020). *Has Immigration Contributed to the Rise of Rightwing Extremist Parties in Europe?* In EconPol Policy Report 23, July 2020
- Egner, M. (2015). *Recognition of education for refugees: the Norwegian experience*. International Higher Education, 42, 23–24. Retrieved from <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/7876/7027>
- European Students Union – ESU (2017). *REFUGEES WELCOME? Recognition of qualifications held by refugees and their access to higher education in Europe – country analyses*. Brussels, April, 2017 By European Students' Union (ESU).

- Eurostat (2020). *Migrant integration statistics – 2020 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2785/373334
- Farahat, A. and Hailbronner, K. (2020). *Report on Citizenship Law: Germany*. European University Institute: San Domenico di Fiesole.
- Freeman, G. (1994). *Can Liberal States Control Unwanted Migration?* In *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 534: 17-30.
- Gerring, J. (2012). *Social Science Methodology: A Unified Framework (Strategies for Social Inquiry) 2nd Edition*. Cambridge University Press.
- Goldberg, D. T. (1994). *Introduction: Multicultural conditions*. In D.T. Goldberg (Ed.), *Multiculturalism: A Critical Reader* (pp. 1-24). Cambridge, Massachusetts: Blackwell Publishers.
- Gordon, M. (1964) *Assimilation in American Life: the Role of Race, Religion and National Origins* (New York, NY: Oxford University Press). ISBN 10 0195008960
- Gregg, D.B. (1977). *E. G. Ravenstein and the “laws of migration”*. In *Journal of Historical Geography*, Volume 3, Issue 1, January 1977, Pages 41-54
- Guo, Shibao. (2009). *Difference, Deficiency, and Devaluation: Non-recognition of Foreign Credentials for Immigrant Professionals in Canada*. *Canadian Journal for the Study of Adult Education*. 22.
- Hagelund, A. (2020) *After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden*. *CMS* **8**, 13 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40878-019-0169-8>
- Hansen, M.F., Schultz-Nielsen, M.L. & Tranæs, T. (2017) *The fiscal impact of immigration to welfare states of the Scandinavian type*. *J Popul Econ* 30, 925–952 (2017). <https://doi.org/10.1007/s00148-017-0636-1>
- Hatton, T. J. and Leigh, A..(2011) *Immigrants assimilate as communities, not just as individuals*. *J Popul Econ* (2011) 24:389–419. DOI 10.1007/s00148-009-0277-0.
- Huschek, D; de Valk, H. A. G. and Liefbroer, A. C. (2012) - *Partner Choice Patterns Among the Descendants of Turkish Immigrants in Europe*. In *Eur J Population* (2012) 28:241–268 DOI 10.1007/s10680-012-9265-2
- Jensen, K. K. and Mouritsen, P.. (2017) *Nationalism in a Liberal Register: Beyond the ‘Paradox of Universalism’ in Immigrant Integration Politics*. Doi:10.1017/S0007123416000806

- Johnson, K. A. C. (2020) *International Migration, Development, and Policy: Reconsidering Migration Transition Theory—A Way Forward*, Hatfield Graduate Journal of Public Affairs: Vol. 4: Iss. 1, Article 5. <https://doi.org/10.15760/hgjpa.2020.4.1.5>
- Joppke, C. (1998). *Why Liberal States Accept Unwanted Immigration*. *World Politics*, 50(2), 266-293. doi:10.1017/S004388710000811X
- Klarenbeek, L. M. (2019) *Reconceptualising 'integration as a two-way process'*, *Migration Studies*, 2019;, mnz033, <https://doi.org/10.1093/migration/mnz033>
- Knight, J & de Wit, H. (2018). *Internationalization of Higher Education: Past and Future*. *International Higher Education*. 2. 10.6017/ihe.2018.95.10715.
- Léchenet, A. and Laurent, S. (2014, Sept 12). *Drépanocytose, la maladie génétique qui excite l'extrême droite*. In *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2014/09/12/drepanocytose-la-maladie-genetique-qui-excite-l-extreme-droite_4486737_4355770.html
- Lee, Everett S. (1966). *A Theory of Migration*. In *Demography*, Vol. 3, No. 1. (1966), pp. 47-57.
- Lucassen, Leo and Laarman, Charlotte - *Immigration, intermarriage and the changing face of Europe in the post war period*. In *History of the Family* 14 (2009) 52–68.
- Lundquist, J. H., & Massey, D. S. (2005). *Politics or economics? International migration during the Nicaraguan Contra War*. *Journal of Latin American Studies*, 37(1), 29-53. doi:10.1017/S0022216X04008594
- March, J. G., & Olsen, J. P. 1986. *Popular sovereignty and the search for appropriate institutions*. *Journal of Public Policy*, 6(4), 341–370.
- Martén, L; Hainmueller, J. and Hangartner, D. (2019). *Ethnic networks can foster the economic integration of refugees*. In *Proceedings of the National Academy of Sciences* Aug 2019, 116 (33) 16280-16285; DOI: 10.1073/pnas.1820345116
- Martinson, J. (2017). *Media painted bleak picture of immigration before Brexit vote, study finds*. In *The Guardian*. Available online at: <https://www.theguardian.com/politics/2017/may/10/brexit-eu-referendum-campaign-media-coverage-immigration> and retrieved on May 27th 2021
- Moret, Joëlle. (2018). *European Somalis' Post-Migration Movements: Mobility Capital and the Transnationalisation of Resources*. 10.1007/978-3-319-95660-2.

- Munshi, K. (2003). *Networks in the Modern Economy: Mexican Migrants in the U. S. Labor Market*. The Quarterly Journal of Economics, 118(2), 549-599. Retrieved June 15, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/25053914>
- Naumann, E. and Hess, M. *Population Ageing, Immigration and the Welfare State: The Political Demography in Western Europe*. In Goerres, A, Vanhuyse, P (Eds.), *Global Political Demography The Politics of Population Change*. Palgrave 2021. Pp 351-372
- Neto, F. and Mullet, E. (1998) *Decision-making as regards migration: Wage differential, job opportunity, and the network effect*. Acta Psychologica, 98, 57–66
- Neumann, K., & Hermans, F. (2017). *What drives human migration in Sahelian countries? A meta-analysis*. Population, Space and Place, 23(1), 1-16. doi:10.1002/psp.1962
- OECD. (2013) *The fiscal impact of immigration in OECD countries*. Published online. Retrieved from http://www.globalmigrationgroup.org/system/files/Liebig_and_Mo_2013.pdf on June 18th 2018
- OECD (2020). *International Migration Outlook*. Published online. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/89085e47-en/index.html?itemId=/content/component/89085e47-en> pn June 10th 2021
- Ortega, F., & Peri, G. (2013). *The effect of income and immigration policies on international migration*. Migration Studies, 1(1), 47-74. doi:10.1093/migration/mns004
- Palloni, A., Massey, D. S., Ceballos, M., Espinosa, K., & Spitted, M. (2001). *Social capital and international migration: A test using information on family networks*. American Journal of Sociology, 106(5), 1262- 1298.
- Portes, A., and Min Zhou. 1993. *The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants*. The Annals of the American Academy of Political and Social Science 530: 74-96.
- Rauhut, D. (2020) *Integration and Informal Institutions*. Soc **57**, 211–218 (2020). <https://doi.org/10.1007/s12115-020-00467-6>
- Santa, R. and Haj, C. (2020) *The Role of Demographic Policies in the Internationalization of Romanian Higher Education*. In: *European Higher Education Area: Challenges for a New Decade (2020)*. Pp.131-143.
- Schapendonk, J. (2015). *What if networks move? Dynamic social networking in the context of African migration to Europe*. Population, Space and Place, 21(8), 809-819. doi:10.1002/psp.1860
- Schapendonk, J., & van Moppes, D. (2007). *Migration and information: Images of Europe, migration encouraging factors and en route information sharing* (Report 16). Nijmegen: Radboud University.

- Stark, O., & Levhari, D. (1982). *On Migration and risk in LDCs. Economic Development and Cultural Change*, 31(1), 191–196. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1153650>.
- Stark, O. and Bloom, D.E. (1985). *The New economics of labour migration. American Economic Association*, 75(2), 173–178. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1805591>
- Todaro, M. (1969). *A Model of labour migration and urban unemployment in less developed countries*. The American Economic Review, 59(1), 138–148. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1811100>. (=)
- Toshkov, D. D. (2014). The dynamic relationship between asylum applications and recogni
- Tribalat, M. (2015) *Une estimation des populations d'origine étrangère en France en 2011, Espace populations sociétés* [En ligne], 2015/1-2 | 2015, mis en ligne le 01 juillet 2015, consulté le 24 juin 2021. URL : <http://journals.openedition.org/eps/6073> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/eps.6073>
- Valenta, M., & Bunar, N. (2010). *State Assisted Integration: Refugee Integration Policies in Scandinavian Welfare States: the Swedish and Norwegian Experience*. Journal of Refugee Studies, 23(4), 463–483, <https://doi.org/10.1093/jrs/feq028>
- Van Dalen HP. (1993) *International migration, economic policy and human capital accumulation: a simulation study*. Econ Model. 1993 Oct;10(4):417-29. doi: 10.1016/0264-9993(93)90036-f. PMID: 12345422.
- Van Wolleghem P.G. (2019a). *The crisis of the European Asylum system and the new Italian government*. In Fondazione ISMU, The twenty-fourth Italian Report on Migrations 2018. Milan: Fondazione ISMU. Retrieved from <http://www.ismu.org/en/the-twenty-fourth-italian-report-on-migrations-2018>
- Van Wolleghem, P.G. (2019b) *Where is the EU's Migrant Integration Policy Heading?*, International Review of Public Policy [Online], 1:2 | 2019. URL : <http://journals.openedition.org/irpp/396>
- Wallerstein, I. (1984) *The Politics of the World-Economy: The States, the Movements and the Civilisations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zaun, N. (2017). *States as Gatekeepers in EU Asylum politics: Explaining the Non-adoption of a Refugee Quota System*. JCMS: Journal of Common Market Studies, 38(5), 751-777. <https://doi.org/10.1111/jcms.12663>
- Zimmermann, S. E. (2009). *Irregular secondary movements to Europe: Seeking asylum beyond refuge*. Journal of Refugee Studies, 22(1), 74-96. doi:10.1093/jrs/fen048